

Отбрана (О) или сигурност (С) в стратегическите документи на НАТО

1) Среща на държавните и правителствените ръководители, участващи в Северноатлантическия Съвет в Лондон на 5 и 6 юли 1990 година.

Лондонска Декларация за трансформирания северноатлантически съюз, 5-6 юли 1990 г.

2. **С** “ Този алианс е направил много за нова Европа. Никой, все пак, не може да бъде сигурен за бъдещето. Ние имаме нужда да останем заедно, да продължим мира, на който се радваме през последните четири десетилетия. Освен това нашия алианс може да бъде вестител на промяната. Той може да подпомогне **изграждането на структурите на един по-обединен континент**, да поддържа сигурността и стабилността със силата на нашата споделена вяра в демокрацията, правата на личността и мирното решаване на спорове. Ние препотвърждаваме че **сигурността и стабилността нямат само военно измерение** и смятаме да засилим политическия компонент на нашия алианс, както е предвидено в чл. 2 на нашия Договор.”

5. **О** “ Ние **ще останем отбранителен съюз** и ще продължим да защитаваме цялата територия на всички наши членове. Нямаме агресивни намерения и се обявяваме за мирно решаване на всички спорове.”

7. **О** “ Днес каним също правителствата на СССР, ЧССР, Унгарската Република, Република Полша, НР България и НР Румъния, да дойдат в НАТО не само за да го разгледат, на за да **установят регулярни дипломатически връзки с НАТО**. Това ще ни позволи да споделим с тях нашите мисли и виждания за този исторически период на промяна.”

8. **О** “...да се **въздържаме от заплахата и употреба на сила срещу териториалната цялост или политическата независимост** на която и да е държава или действия от всякакъв друг характер които противоречат на хартата на ООН и заключителния документ на СССЕ. ”

23. “Днес нашия алианс **започва голямо преобразуване**. Работейки с всички държави от Европа ние сме решени да създадем траен мир на този континент.”

2) Заседание на външните министри на 16 – те страни от НАТО, проведено на 6 – 7 юни 1991 г. в Копенхаген.

На този среща са приети две декларации.

Декларация за партньорство със страните от Централна и Източна Европа, Копенхаген, 6-7 юни 1991 г.

1. С “Ние сме доволни от напредъка осъществен от народите на тези държави (от Централна и Източна Европа) по пътя на политическите и икономическите реформи. Ние ще установим с тях конструктивни отношения на партньорство с крайна цел - **укрепване на сигурността и стабилността на свободна и неделима Европа**, като отличаваме всички аспекти на сигурността – политически, икономически, социални и екологически, както и на отбраната, като неразделна нейна част.”

3. С “Нашата сигурност е неразделна част от тази на всички останали европейски държави. Ето защо консолидацията на демократичните общества, освободени от всякаква принуда и заплаха върху цялата територия на европейския континент, за нас представлява реална и непосредствена цел, както и за останалите държави от СССЕ, в духа на договореностите от Заключителния акт в Хелзинки и хартата от Париж. Най – добрия начин да съхраним нашата обща сигурност е да създадем **мрежа от тясно свързани отношения и институции оформящи глобална архитектура на сигурността**, на която крайъгълните камъни са НАТО, процесът за европейска интеграция и СССЕ. Важно място ще заемат и формите на регионално сътрудничество.”

5. тук се говори за СССЕ и за неговата полза в нова Европа

6. С “Ние ще продължим чрез всички средства с които разполагаме да поддържаме в предприятиите от държавите в Централна и Източна Европа реформи за **установяване на демократични системи на управление, почиващи на първенството на закона и правата на човека...**”

7. “Ние потвърждаваме желанието си за мирно и взаимноизгодно решаване на проблемите, свързани с политическите и икономическите реформи, които се осъществяват в тези страни.”

10. С “... ние сме решени че нашият алианс ще съдейства в пълна степен за установяването на мира и на дългосрочна сигурност **във всички страни от стария континент**. Ние каним всички европейски държави да се присъединят към нас за да реализират този общ идеал.”

Декларация за основни функции в областта на сигурността на НАТО в нова Европа, приета по време на министерска сесия, в Копенхаген, 6-7 юни 1991 г.

2. О “Алиансът възплъщава трансатлантическото сътрудничество, което установява трайна връзка между сигурността в северна Америка и сигурността в Европа То е конкретният израз на колективното усилие, целяща защита на **общите интереси на всички свои членове.**”

“Основният принцип който движи дейността на алианса е взаимодействието и сътрудничеството на суверенни държави в служба на неделимостта на сигурността на всички негови членове.”

“... членовете на алианса търсят да изградят с други страни структури на сътрудничество в областта на сигурността които се изискват в една обединена и свободна Европа.”

Основни задачи на алианса

5. **О** Водени от своята политика на сигурност, за съхраняване на мира, алиансът ще продължава да използва следните средства: подържане на военна достатъчност за превенция на война и осигуряване на ефикасна отбрана, **глобален капацитет за управление на кризи, поставящи под въпрос сигурността на неговите членове**, продължаване на усилията за подържане на диалог с други държави и активно търсене на форми за въоръженията и разоръжаването.”

Заключително комюнике на срещата на северноатлантическия съвет – министерска сесия Копенхаген 6-7 юни 1991 г.

1 “Един обновен атлантически съюз представлява интегрална част в новата европейска архитектура, освободена от всякакво разделение и ние сме убедени, че НАТО трябва да притежава необходимата гъвкавост за да продължи да се развива и адаптира паралелно на обстоятелствата които касаят сигурността.”

С “ Ние приветстваме усилията , целящи **да се засили сигурността в процеса на европейска интеграция** и ние признаваме значимостта на осъществения прогрес от страните от европейския съюз към политически съюз и обща сигурност. Тези два позитивни процеса се катализират взаимно. Развитието на европейската идентичност в областта на сигурността и ролята на Европа в областта на отбраната, отразени в консолидацията на европейските тенденции в лоното на алианса, засилват ролята и ефективността на Северноатлантическия съюз.”

2 **О** “ Ние се стремим успоредно на развитието на европейската идентичност в областта на отбраната, да консолидираме трансатлантическата връзка, чийто гарант е НАТО и да поддържа в пълна сила **стратегическото единство и неделимата сигурност на всички съюзници**. Ние ще продължим да усъвършенстваме алианса в съответствие с изпълнението на новите задачи.”стр. 13

3) Нова стратегическа концепция на Северноатлантическия съюз, одобрена от държавните и правителствените ръководители, участвали в срещата на северноатлантическия съвет, Рим , 7-8 ноември 1991 година.

Римска концепция

Част 1 се отнася до новата стратегическата обстановка в Европа.

чл. 6 “ Монолитната масивна и непосредствена заплаха, която предизвикваше основната загриженост на съюза през първите 40 години от неговото създаване, сега не съществува. От друга страна остава голяма доза несигурност относно бъдещето и заплахите на сигурността на съюза.”

чл. 7” В случай на необходимост ще се осъществи по нататъшна адаптация на концепцията.”стр17

Предизвикателства за сигурността и рискове

чл. 10 **С** „Рискове за съюзната сигурност е по-малко вероятно да възникнат от **преднамерено нападение срещу територия на съюзниците**, отколкото от

неблагоприятните последствия от нестабилността, които могат да възникнат в резултат на сериозни икономически, социални и политически трудности, включително **спорове на етническа основа**. Пред такива проблеми са изправени много от страните в ЦИЕ. Напрежението, което може да възникне и остава ограничено по мащаб, **не е задължително** директно да заплашва сигурността и териториалната цялост на страните, членки на Съюза. То все пак може да доведе до кризи, опасни за европейската стабилност и дори да ескалира във въоръжен конфликт, който от своя страна **може да въвлече сили от вън** или да се прехвърли в държави от НАТО, като по този начин пряко се засяга сигурността на Съюза.“ стр17

чл. 13 **С** „Всяко въоръжено нападение срещу територията на съюзниците, от където и да е то, ще се разглежда съгласно членове 5 и 6 на Вашингтонския договор. В същото време **при преценка на сигурността на Съюза трябва да се подхожда глобално**.

Интересите на сигурността на съюза могат да бъдат засегнати и от други **заплахи от по-широк характер**, като разпространяване на оръжия за масово унищожение, прекъсване на равномерното подаване на жизненоважни ресурси и актове на тероризъм и саботаж.”

чл. 15 **С** „Два извода могат да бъдат направени от анализа на стратегическата обстановка. Първо, новите условия не променят целта на функциите за сигурност на съюза, а по-скоро подчертават тяхната продължаваща актуалност. От друга страна променената обстановка предлага на НАТО **нови възможности да определи своята стратегия в рамките на един широк подход към сигурността**.”Стр18

Част 2

Цели на Съюза и функции с оглед на сигурността

чл. 16 **О** Основното предназначение на НАТО, както е залегнало във Вашингтонския договор и потвърдено в Лондонската декларация е **да отстоява свободата и сигурността на всички свои членове остава непроменена**, а именно да отстоява сигурността на всички свои членове с помоща на политически и военни средства и в съответствие с устава и принципите на ООН.”

чл. 17 „НАТО възплъщава трансатлантическата връзка, която свързва трайно сигурността на Северна Америка със сигурността на Европа.”

чл. 20 **О** „поддържането на достатъчен военен потенциал за предотвратяването на война и за осигуряване на ефективна отбрана; **осигуряване на средства за регулиране на кризи, засягащи сигурността на неговите членове**; прилагане на политически усилия за развитие на диалога с други държави и **активното търсене на съвместния подход към европейската сигурност**”

чл. 23 **О** „Страните членки потвърждават, че **обхватът на дейността на НАТО** както техните права и задължения, предвидени във Вашингтонския договор, **остават непроменени**.”

Част 3

Широк подход към сигурността

чл. 25 „Новото е, че с настъпването на дълбоките промени в условията за сигурност възможностите за постигане на целите на съюза чрез политически средства са по-големи от когато и да е било. Сега е възможно да се направят всички изводи за това, че сигурността и стабилността имат политически, икономически, социални и екологически измерения, както и немислим отбранителен елемент. Адекватния отговор на различните предизвикателства, пред които е изправен Съюзът, изисква **широк подход към сигурността**. Това намира отражение в три взаимно допълващи се елемента на политиката за сигурност на съюза: диалог, сътрудничество и подържане на колективен отбранителен потенциал.” Стр20

чл. 29 **С** „стремежът на съюза към диалог ще създаде основа за по-широко сътрудничество **в цяла Европа** и ще разкрие възможности за изглаждане на различията и **регулиране на конфликтите с мирни средства**.” Стр. 21

чл. 30 **О** „Що се отнася до сътрудничеството със съюзниците „Ще се стремят към установяване на по-широки и ефективни модели на двустранно и многостранно сътрудничество в съответните области на европейската сигурност, с цел предотвратяване на кризи, а в случай на тяхното избухване-гарантиране на тяхното ефективно регулиране. Такова **сътрудничество между страните, членки на съюза**, и останалите държави, насочено към разрешаване на специфични проблеми, ще се превърне в основен фактор на преодоляване на разделителните линии от миналото и за прехода към единна и свободна Европа. Тази политика на сътрудничество е израз на неделимостта на сигурността на европейските държави.”

чл. 31 **О** „Военният аспект остава основен... Този потенциал наред с политическата солидарност е необходим за отблъскване на всеки опит за оказване на натиск и отправяне на заплаха и за да се гарантира, че **военно нападение, насочено срещу съюза**, не може да се разглежда като вариант с каквито и да било шансове за успех. Не по-малко маловажно е диалогът и сътрудничеството да протичат в условие на доверие.”

чл. 32 **О** „В новата политическа и стратегическа обстановка в Европа успехът на политиката на съюза за запазване на мира и недопускане на война зависи дори повече от преди от ефикасността на превантивната дипломация и успешното **регулиране на кризи, заплашващи сигурността на държавите членки**...Макар и в по-малък мащаб, обхватът и видовете потенциални рискове, пред които се изправя съюзът, са по-малко предсказуеми, от колкото преди.”

чл. 33 „В тези нови условия съществуват по-добри възможности за успешното регулиране на кризи в ранен стадий... Установяването на подходящи консултативни процедури за взимане на решения е главното условие за постигане на целта.”

4) Партньорство за мир (ПзМ) : покана отправена от държавите и правителствените ръководители, участвали в срещата на северноатлантическия съвет, Брюксел 10-11 януари 1994 година

Партньорство за мир: рамков документ

чл. 2 **О** „Партньорството се установява като израз на общото убеждение, че сигурността и стабилността в евроатлантическата зона могат да бъдат постигнати само чрез сътрудничество и общи действия. Защитата и насърчаването на основните свободи

и права на човека, както и отстояването на свободата, справедливостта и мира с помощта на демокрацията представляват общи ценности, които имат първостепенно значение за партньорството. Присъединявайки се към ПЗМ, страните членки на НАТО и другите подписващи държави потвърждават своята решимост **да защитават демократичните общества и тяхната свобода от принуди и заплахи**, както и да отстояват принципите на международното право. Те потвърждават решимостта си да изпълняват добросъвестно задълженията си, произтичащи от устава на ООН и принципите на всеобщата декларация за правата на човека, по специално да се въздържат от заплахи със сила или употреба на сила срещу териториалната цялост или политическата независимост на която и да е държава, да зачитат съществуващите граници и да уреждат споровете с мирни средства.” Стр. 32

Декларация на държавите и правителствените ръководители, участващи в заседанието на северно атлантическия съвет, състояло се в главната квартира на НАТО в Брюксел, 10 -11 януари 1994 г.

чл. 1 „ние приветстваме новия климат на сътрудничество, настъпил в Европа след края на глобалната конфронтация през епохата на студената война. Но трябва да отбележим също появата на други източници на нестабилност, напрежение и конфликти. Ето защо ние потвърждаваме че съществуването на нашия съюз продължава да бъде трайно обосновано и необходимо.”

чл. 2 „Ние потвърждаваме твърдата си привързаност към трансатлантическата връзка, която представлява същината на НАТО. Запазването на съществено присъствие на въоръжени сили на САЩ в Европа е изключително важен аспект на тази връзка.”

чл. 5 „Ние подкрепяме засилването на европейската опора на НАТО чрез ЗЕС, който се развива като отбранителен компонент на ЕС.”

чл. 7 **С** „За да отговори на изискванията на общата трансатлантическа сигурност, НАТО **във все по-голяма степен ще бъде призван да изпълнява нови задачи**, в допълнение към своята традиционна и основна задача, изразяваща се в колективна отбрана на своите членове и продължаваща да бъде ключова функция на организацията. Ние потвърждаваме готовността си **да оказваме съдействие за всеки отделен случай и в съответствие със собствените си процедури за операции по подържане на мира и други операции** под егидата на Съвета за сигурност на ООН или на СССЕ, включително като предоставяме ресурси и компетентности на Съюза.”

чл. 10 С „Собствената ни сигурност е неразделно свързана със сигурността на всички останали д-ви в Европа. Поради това **укрепването и защитата на демократичните общества на целия континент** и тяхната свобода от всякакви принуди и заплахи представляват пряк и реален интерес за нас....”

чл. 23 С „Като членове на Съюза ние осъждаме продължаващия конфликт в бивша Югославия. Продължаваме да бъдем убедени че **конфликтът в Босна и Херцеговина** трябва да бъде разрешен на масата на преговори, а не на бойното поле.”

чл. 24 С „Единодушно подкрепяме усилията на ООН и на ЕС за постигане на уреждане на конфликта в Босна и Херцеговина по пътя на преговорите.... Потвърждаваме своята **решимост да допринесем за осъществяването на трайно уреждане, постигнато с искрени намерение**...Ние приветстваме сътрудничеството между НАТО и ЗЕС в прилагането на санкциите в Адриатическо море.”

чл. 25 С „Осъждаме нарушенията от страните в конфликта на постигнатите от тях споразумения за прекратяване на огъня и за осигуряване на безпрепятствен достъп на доставките на хуманитарна помощ за жертвите на този ужасен конфликт. Това положение не може да бъде толерирано. **Решени сме да отстраним препятствията, създадени за изпълнението на мандата на ЮНПРОФОР**. Ние ще продължим операцията по налагане на забраната на полети над Босна. Призоваваме към цялостно изпълнение на резолюциите на СС на ООН относно подсилването на ЮНПРОФОР. Потвърждаваме готовността си, по мандат на СС на ООН и в съответствие с решението на НАТО от 2 и 9 август 1993 г., **да осъществим въздушни удари с цел да се предотврати задушаването на Сараево**, на зоните за сигурност и на други застрашени райони в Босна и Херцеговина.”

5) Мадридска среща на НАТО 8-9 юли 1997 година

В Мадрид през юли 1997 г. НАТО декларира че разширяването на съюза е процес а не еднократен акт. Първата крачка е поканата към републики Чехия, Полша и Унгария да започнат преговори за присъединяване.

**Декларация от Мадрид за евроатлантическа сигурност и сътрудничество,
приета от държавите и правителствените ръководители, участвали в срещата на
Съвета на НАТО в Мадрид, 8 юли 1997 година**

чл. 2 **С** Ние ще пристъпим към конкретизирането на нашата визия за справедлив и дълготраен мир в цяла Европа, основан върху спазването на човешките права, свободата и демокрацията.

чл. 3 **С** Изцяло запазвайки нашата основна функция за колективна отбрана, ние **адаптирахме** нашите политически и военни структури, за да отговарят на новите предизвикателства като **управление на кризи и регионални конфликти**. Приносът, който НАТО дава за **установяване на мира в БХ**, и безпрецедентното сътрудничество, което се установява там между различни държави и международни организации, спомага за укрепване на сътрудничеството, което е крайъгълния камък на колективната сигурност.

чл. 4 **С** Сигурността на членовете на НАТО е неразделна част от тази на Европа като цяло. Подобряване на сигурността и стабилността на д-вите в евроатлантическия регион, в който мирът е крехък и съществува нестабилност, продължава да представлява грижа от първостепенна важност за съюзниците. **Консолидацията на демократичните и свободни общества в целия европейски континент, съгласно принципите на ОССЕ, е основна цел и задача на алианса**. Евроатлантическия съвет за партньорство, е насочена към укрепването на сътрудничеството между всички свободни държави, които споделят атлантическите ценности...

чл. 10 **С** „ПЗМ се превърна в пресечната точка на нашите усилия да изградим **нови форми на практическо взаимодействие в областта на сигурността**. Без ПЗМ ние не бихме могли да съставим и да развием по толкова ефикасен начин Стабилизиращите сили в БХ с участието на толкова много наши партньори.”

чл. 14 **С** „Ние наблюдаваме със задоволство процесите на вътрешната адаптация на Алианса. Неговата главна цел е да се поддържа военна ефективност на Алианса и неговата **способност да действа при възможно най-широка гама от събития, (и) да съхранява трансатлантическата връзка...**”

чл. 15 **С** „Ние се поздравяваме със съществения прогрес, осъществен при изработването на нова командна структура на алианса с цел изпълнението на целия **спектр от мисии с повече гъвкавост и ефективност.**”

чл. 18 „Стратегическата концепция на Алианса, която ние адаптирахме по време на нашата среща в Рим през 1991 г., включва основните цели и задачи на алианса. Като оценяваме че стратегическата обстановка се е променила от тогава, ние решихме **да променим стратегическата концепция на Съюза**, за да съответства тя в най-голяма степен на новата ситуация и на новите предизвикателства, които съществуват в Европа в областта на сигурността.”

6) Нова стратегическа концепция на НАТО приета във Вашингтон 1999 г.

чл. 20, 21, 24 **С** Ново появилите се рискове за сигурността са от най-различен характер, многопосочно настроени, трудно предвидими и бързо разрастващи се, като заплашват сигурността **в и около евроатлантическия регион**. Те включват „**етнически и религиозни разногласия, териториални диспути, неадекватни или провалили се опити за реформи, нарушаване на човешките права и разпадането на държави**”, „**актове на тероризъм, саботаж, организирана престъпност и разрушаване на потоците от жизненоважни ресурси**”, както и „**съществуването на мощни ядрени сили извън територията на Алианса**” Такива конфликти и обстоятелства могат да заплашат сигурността в евроатлантическата зона, като засегнат директно страна от НАТО, чрез разпространяване в съседни на тях държави. Именно заради това се **налага допълване на целите и задачите на НАТО**. В този контекст всякакъв вид военна атака срещу територия на страна членка на Алианса от каквато и да е посока или същност трябва да бъде спряна според чл. 5 и 6 на Вашингтонския договор. „**За сигурността на Алианса, обаче вече трябва да се вземе предвид глобалния контекст.**”

чл. 26 **С** Затова към основните цели на Алианса се добавя **да сътрудничи за запазването на международния мир и засилване на евроатлантическата сигурност и стабилност**. Това трябва да се осъществи чрез: „запазване на трансатлантическата връзка; подържането на ефективен военен капацитет достатъчен за предотвратяване и защита, както и за изпълнението на цялата гама от неговите мисии; създаването на Европейска идентичност в областта на сигурността и отбраната, в лоното на Алианса; **цялостен капацитет за успешно управление на кризи**; готовност за приемане на нови членове; подържане на стремежа за партньорство, сътрудничество и диалог с други

нации като част от кооперативния поход за евроатлантическа сигурност, включително в областта на контрол над оръжията и разоръжаването.”

чл. 10, 31, 32 С „В търсенето на политика за запазване на мира, предотвратяване на войни, засилване на сигурността и стабилността, както е заложено в основните задачи (на организацията), НАТО ще се стреми, в сътрудничество с други организации, да предотвратява конфликти, или, ако възникне криза, да допринесе за нейното ефективно регулиране, съгласно международното право, включително чрез възможността да се изпълняват военни операции, които не влизат в рамките на чл. 5 от Вашингтонския договор, както изпълнението на военната намеса в Босна и Херцеговина.” документа тези операции се наричат „non-Article 5 crisis response operations.”

За да може, обаче, да изпълнява своите ангажименти съгласно новата си стратегия НАТО трябва да има способността да провеждат ефективна колективна отбрана, да изпълнява ефективно „кризисни операции извън чл. 5 ”, както и да подпомага операции по подържане на мира. За тази цел в част IV от Вашингтонската стратегия е описан необходимия военен капацитет, за да се осъществи пълната гама от мисии.

чл. 43 С За да изпълнява Алиансът ефективно новопоещите си ангажименти е необходимо, освен други ключови фактори и „създаване на мултинационално формирани сили; позициониране и развърщане на тези сили извън територията на техните държави, както и споразумения, включващи плануване на мерки за управление на кризи и подкрепления.” Практически това означава, че силите на Алианса трябва да могат, в кратък период от време, да бъдат установени далеч от техните държави, включително извън територията на Алианса. Част от тях трябва да бъдат държани във висока готовност, за да могат веднага да отговорят на „кризисни операции извън чл. 5 ” също така, за ротация на сили вече изпълняващи такива операции или за подкрепление на определени региони където се изпълняват дългосрочни операции(тоест мисии по подържане на мира). Следователно трябва да има сили на НАТО готови да подкрепят продължителни операции независимо дали са в или извън територията на Алианса, което включва и ротация на тези сили.

чл. 52, 53 б, е, ж, з: С Независимо, че трябва да бъдат държани във възможно най-малък състав в мирно време географското разпространение на силите трябва да осигури достатъчното военно присъствие на територията на Алианса, включително

позиционирането и развърщането на сили извън техните държави и по нататъшно развърщане на силите когато е необходимо. Регионалните и най-вече геостратегическите съображения трябва да се вземат предвид, защото нестабилността в периферията на Алианса може да доведе до кризи, които изискват военното участие на НАТО с краткосрочно предупреждение.

чл. 46, 62, 63: **С Започването и подържането на операции извън територията на Алианса, където може да има малко или въобще да няма национално одобрение** могат да поставят логистични предизвикателства. Следователно изграждането на ефективни сили, които да се справят с всички мисии на НАТО е много важно за управлението на кризите и отбраната. Това включва възможността **да се подкрепи всеки район в риск и там да се установят мултинационални сили**, където и когато това е нужно. Затова силите на алианса трябва да бъдат структурирани така, че да се отрази мултинационалната и **съвместна същност на мисиите на НАТО**. Това подчертава прилагането на **концепцията за съвместни военни сили**, според която формирането на мултинационални сили с участие на Партньорите трябва да е много полезно и ценно, за да може напълно да се използва техния потенциал. Според чл. 46, 62, 63 конвенционалните сили на НАТО, обаче, сами по себе си не биха могли да осигурят ефективен възпиращ ефект. Ядреното оръжие има уникален принос за възпиране на рисковете от агресия, така то продължава да е крайно необходимо за запазването на мира. Затова Алиансът има намерения да поддържа подходящия микс от конвенционално и ядрено оръжие в Европа. Основната цел на ядрените сили на Алианса е политическа : запазване на мира и превенция на война. Те ще бъдат подържани в минимално но достатъчно количество за да изпълнят целите си.; Вземайки се предвид разнопосочността на рисковете пред НАТО, **организацията трябва да поддържа необходимите ресурси за успешно предотвратяване на кризи и за възможността, ако възникнат конфликти, да предложи широка гама от опции за отговор.**

чл. 54, 55, 59, 60 и 61 Взаимодействието между силите на Алианса и цивилната среда където се провежда операцията е решителен фактор за нейния успех. Цивилното и военното сътрудничество са взаимно зависими, защото от военните средства все повече се очаква да подпомагат цивилните власти, както се случва в Босна и Херцеговина.

чл. 49, 51 **С Участвайки в управлението на кризи, чрез военни операции**, силите на НАТО трябва да се справят с различни по рода си действащи лица, рискови

ситуации, включително и хуманитарни кризи. Следователно силите на НАТО трябва да продължат да се адаптират, за да са готови да изпълнят ефективно пълната гама от мисии и да отговорят на бъдещите предизвикателства.

Доц. Соня Хинкова